

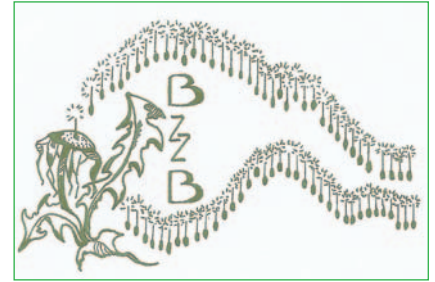
Nieuwsbrief

Behoud de Zak van Zuid-Beveland

Stichting
Behoud de Zak van Zuid-Beveland
Secretariaat: v.d.Poest Clementstr 7,
4443 AL Nisse
Tel. 0113 - 649536
Triodos Bank : NL94TRIO0198420285
e-mail: bzzb@hetnet.nl
www.bzzb.nl

DECEMBER 2018

Van het bestuur

2018: wat een droge zomer en wat een zacht begin van de winter. Zijn we er blij mee of zijn we er bezorgd over? Velen zien het als de opmaat naar klimaatverandering, menigeen ervaart de effecten ervan nu al. Beleidsvoerders en specialisten moeten het tij zien te keren door bewustwording van een ieder en verstandige mensen proberen een manier te vinden om een steentje bij te dragen. De opwarming van de aarde is op dit moment de grootste bedreiging voor de natuur, waar wij als mens een onlosmakelijk maar ook immer bedreigend onderdeel van zijn. Geeft Nederland daadwerkelijk het goede voorbeeld in Katowice? Wat gebeurt er in Borsele? En wat in uw eigen huis?

De BZZB bestaat in 2019 al 30 jaar. Begonnen als 'groene hesjes' actiegroep. Geïnspireerd door de plannen voor de WOV (Westerscheldeoververbinding) geeft zij, in staat gesteld door haar donateurs, al die tijd al kritische en creatieve kanttekeningen op het terrein van natuur, landschap en cultureel erfgoed. Vanzelfsprekend is ons (leef-)milieu daar onderdeel van. Al of niet samen met verwante organisaties spreekt ze zich onderbouwd en opbouwend uit over tal van zaken toegespitst op het gebied waar ze zich beschermend mee verbonden heeft: de Zak van Zuid-Beveland.

De BZZB haakt aan, neemt initiatieven en strijdt zo nodig vol overtuiging. Een enorm archief over talloze onderwerpen getuigt van deze betrokkenheid. Zoals u weet is het bestuur niet voltallig en ons donateurenbestand vergrijst. Dat zien we volgend jaar graag opgelost. Wij zoeken naar nieuw elan, dat ook jongeren aanspreekt.

Eén vorm daarvan is het organiseren van openbare bijeenkomsten. Dit jaar vond een succesvolle weer- en bijenavond plaats. Volgend jaar gaan we verder met aansprekende eigentijdse onderwerpen. Wilt u daarvan direct op de hoogte gebracht, meldt dat dan via bzzb@hetnet.nl. Uw adres wordt zoals de AVG voorwaarden verplichten natuurlijk alleen voor de BZZB gebruikt; wij geven het aan niemand af. Als het goed is kunt u aankondigingen of onze wapenfeiten ook in de regiopers lezen en natuurlijk op onze website www.bzzb.nl.

Rest ons u te danken voor alle steun en uw financiële bijdrage in het afgelopen jaar! Wij wensen u een fijne decembermaand met goede feestdagen, een mooie jaarwisseling en een gelukkig nieuwjaar. Het bestuur van de BZZB wil komend jubileumjaar weer sterk tevoorschijn komen!
Donaties voor 2019 zijn natuurlijk van harte welkom!

TOPGEBIED DE POEL

Nieuw en veelbelovend, een akker- en boerelandvogelproject. Denk aan een toename van de veldleeuwerik, gele kwikstaart, maar ook van kneu en zomertortel. Het Zeeuwse Landschap (omgeving Hoeve van der Meulen), Natuurmonumenten (ganzenreservaat bij Sinoutskerke) en Milieucoöperatie Zak van Zuid-Beveland bundelen hun krachten om te komen tot Topgebied De Poel. Door samenwerking, aankopen en pacht met een aangepaste pachtsom maar verplichting tot agrarisch natuurbeheer komt wel 500 hectare beschikbaar. Keren oude tijden weerom?

In het voorjaar vond een uitgebreide broedvogelinventarisatie plaats, die hoopvol stemt voor herstel van bijzondere soorten die nu onder druk

staan. Leden van Natuurmonumenten kregen de plannen toegelicht door Chiel Jacobusse (HZL) op een zinderende zomerdag bij biologische Angus boerderij Poelzicht. De verdienste en inzet van Het Zeeuwse Landschap, Natuurmonumenten en Stichting Landschapsbeheer Zeeland (coördinatie en inrichtingsmaatregelen in dit project) is bekend; het zou mooi zijn als Milieucoöperatie Zak van Zuid-Beveland/Poldernatuur zich ook eens goed in de kijker kon spelen bij de natuurliefhebber met hun deelname aan dit project.

De nationale tuinvogeltelling vindt weer plaats op 26 en 27 januari. Leuk om aan mee te doen!

BAKENDORP

Op hele oude kaarten lijkt Bakendorp, nu een buurtschapje onder de rook van Baarland, belangrijker dan die laatste. Op sommige kaarten is Baarland niet eens aangegeven, terwijl Bakendorp staat ingetekend met torenspits en huisjes. Dat komt doordat die kaarten voor zeelui en ander schippersvolk zijn gemaakt, want daarin had Bakendorp een functie. Niet alleen was het, net als alle dorpen met torens langs de kust, een baken bij helder weer; al in de middeleeuwen was er een veer tussen Bakendorp en Hulst. Tot in de 19de eeuw bleef er vanuit Bakendorp een veer op Zeeuws-Vlaanderen varen. Alle banden met de Westerschelde gingen verloren toen na de Watersnoodramp van 1953 ook het landbouwhaveentje verdween.

Dat het ooit door zeelui werd herkend wil niet zeggen dat daar ook de naam vandaan komt. In oudere stukken is ook de naam Badikendorp in verschillende varianten te vinden. Het is niet onmogelijk dat het toepasselijke 'Baken' uiteindelijk is ontstaan uit de eigenaam 'Badiken'. Hoewel het laatste stukje van de kerk, de torenruïne, al in 1838 werd afgebroken en de huidige dijk hoger is dan de nokken van de huizen, spreken we nu nog steeds van Bakendorp. Voor de wandelaar, de fietser en zelfs voor de automobilist is het een verrassend schilderachtig stukje Zak aan de voet van de dijk.

Dat die dijk vroeger een stuk verder naar het oosten lag, mag duidelijk zijn. Daar lag het dorp, dat een beetje fungeerde als de havenplaats van Baarland, dat toen nog de hoofdplaats van het gelijknamige eiland was.

Baarland had stedelijke aspiraties totdat het aan de rest van Zuid-Beveland werd vastgedijkt. Bakendorp was dus niet zomaar een durpje, het was op dat voormalige eiland belangrijk.

De klad kwam erin toen in 1530 en later in 1570 heftige stormen de dijken verwoestten. Baken-

dorp verdween voor een groot deel onder water en wat er nog overbleef aan tastbare herinneringen, werd in de verkaveling van de jaren vijftig van de vorige eeuw, zorgvuldig rechtgereden. Behalve dan het Bakendorp waar wij nu nog zo graag langs fietsen. De geschiedenis heeft ervoor gezorgd dat de grond er niet overal even hoog ligt en daardoor blinkt opvallend veel water in tuinen en op de gemeentegrond. Samen met weelderig groen maakt het Bakendorp tot een dromerig plekje tussen de rechte lijnen van dijken, wegen en ploegvoren.

TWEDE KERNCENTRALE? AMMENOITNIE!

Daar heb je ze weer met hun tweede kerncentrale. Wie? Niet de bedrijven die zo'n ding zouden moeten exploiteren. Die weten ook wel dat de ontwikkeling, de vergunningverlening en de bouw veel te lang duurt om te helpen bij de energietransitie. En dat het bovendien kapitalen kost. Nee, het zijn politici van de proefballonnetjes, de cabaretiers en de reaguurders die ermee denken te scoren. Juist nu wind en zon een grote vlucht nemen en zelfs Shell en de NAM waterstof ontdekken als alternatief voor benzine, diesel en gas. Wij beschouwen het dan maar als een rare oprisping maar we hebben al wel een ouderwetse sticker besteld: geel en op pizzaformaat. Atoomenergie, nee bedankt!

Donderdag 17 januari is er een inforaad Kerncentrale Borsele.

BOMEN EN NOG EENS BOMEN

Het is zover. De 210 populieren op de Zwaaksedijk bij de weel worden door Natuurmonumenten gekapt. Ze zijn op en worden deze winter vervangen. Kwadendamme is via een inloopavond voorgelicht, heel wat plantvrijwilligers hebben zich aangemeld. Jammer genoeg was de BZZB niet op de hoogte van de avond.

De snerpande boomzagen klinken rondom. Ook het Waterschap gaat aan de slag op de Ruigendijk en Kraaijertsedijk. Helaas levert onze interventie voor het Sint Pietersdijkje niets op en volgt kaalslag voor een voorheen mooie landelijke entree richting Grote Dijk.

Er komen enkele bomen terug, maar dit deel van de provinciale Drieweg en de afslag naar Heinkenszand verdient zeker veel groene aandacht. Ook onze poging om een reusachtige wilg aan de Paul Krugerstraat te behouden strandt. Het Waterschap is niet van zins om heel oude schietwilgen het voordeel van de twijfel te gunnen. Trouwens de BZZB steunt de visie van ZMf en anderen dat voor elke gekapte boom tenminste een nieuwe moet komen op dezelfde plek of elders.

De bomen dragen bij aan een schonere lucht en CO2 reductie. De gedachte dat bomen groter en sterker worden door een plantafstand van 12 meter is vast steekhoudend, maar we hoeven het aantal bomen daardoor niet te laten verminderen. De natuur heeft juist méér nodig. We steunen NM dan ook om op de dijken de plantafstand 8 meter gewoon aan te houden, dat levert ook het prachtige landschappelijk vertrouwde beeld van de boomdijken weer op. We hopen dat op de Nieuw Hoondertsedijk nu eindelijk de herplantplicht gaat zegevieren!

Dorpsbossen

Kunnen de dorpsbossen snel hersteld van grote ingrepen ten behoeve van onze energie? Ook dat heet duurzaam. Kan de meest recente dreigende kaalslag bij Borssele gekeerd worden of tot iets goeds leiden? Laat natuur niet lijden onder technisch of financieel geharrewar. Ondanks de goede duurzaam

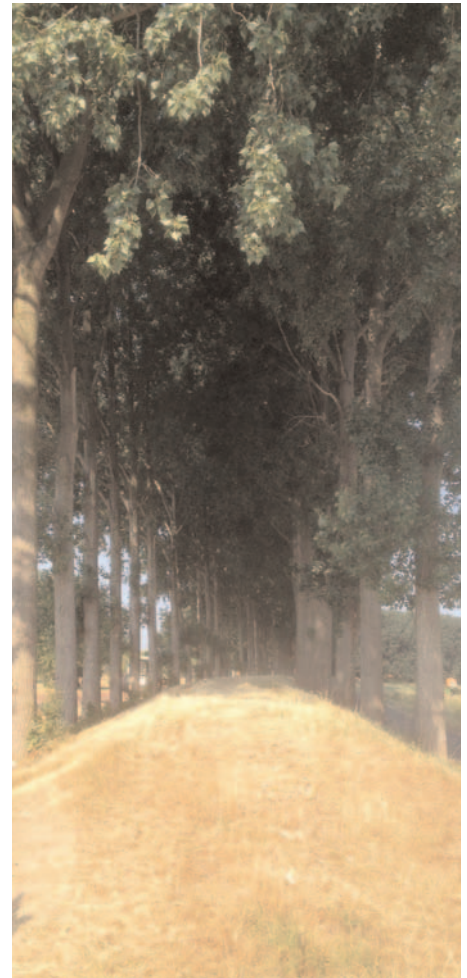
me doelen krijgt de Zak het wel weer genoeg voor zijn kiezen met de leidingen! Breid de dorpsbossen uit en versterk de Sloerand, dat kan beginnen op het terrein van Sloepoort.

Groenstructuurplannen

Ook iets over de groenstructuurplannen die - dorp voor dorp - in de maak zijn. Burgerparticipatie is mogelijk. Dus laat van je horen. Dat kan voor ieder dorp mooie verbeteringen en toevoegingen brengen. Maar de BZZB heeft ook een oproep: behoud wat er is. Respecteer bestaande beplantingen en bomen! Geen oude goede nog niet volgroeide plannen doorkruisen met nieuwe. Of probeer niet juist die boom die voor jou 'in de weg staat' om zeep te helpen. Laat de nieuwe minibusjes educatieve voedselbosjes worden op een verrassende plek.

Grenslindes

Tenslotte nog wat over onze geweldige grenslindes. Monumentale oude bomen die alle zorg verdienen en gelukkig ook krijgen. SLZ heeft ze voor een groot deel onder haar hoede. Onderhoudsabonnementen zijn ook mogelijk voor jonge, nieuw aangeplante linden. Jonge lindebomen hebben namelijk de eerste 10 jaar aandacht nodig, ze verlangen onder andere enige vormsnoei. Toch zijn er in de loop der jaren met goede bedoelingen linden in de Zak geplant die die zorg ontberen. Kiwanis plant een boom om iets moois te vieren. Een prima idee, maar het verdient aanbeveling om ook een onderhoudsabonnement voor die boom te bieden! Op de juiste plek geplant kan die jonge lindeboom met enige zorg uitgroeien tot zo'n prachtige monumentale grenslinde voor de toekomst. Zou die zwoegende Goese wethouder van destijds weten dat 'haar grenslinde' nu al zijn derde

plekje heeft en aan de voet van het viaduct over de A58 op de grens van Borssele en Goes opnieuw zijn best staat te doen bijgelicht door de overdonderende feestverlichting van bedrijventerrein de Goese Noordhoek? Het moet niet gekker worden.

GESLAAGDE DONATEURSDAG

Erfgoed en (nieuwe) natuur stonden centraal tijdens onze donateursmiddag in september. Ruim twintig donateurs waren naar Ellewoutsdijk gekomen om opnieuw en misschien voor het eerst kennis te maken met het Fort, de archeologische vondsten en de inlagen die het kleine Ellewoutsdijk zo rijk maken aan geschiedenis en natuur. Dat alles beheerd wordt door Natuurmonumenten maakte het gemakkelijk want Femke Deelstra van die vereniging kon ons over alles vertellen.

In het indrukwekkende fort genoten we van haar uiteenzettingen onder het genot van koffie, thee en heerlijke Van Hattemertjes die dorpshuisbeheerder

Rianne Van Dalen overvloedig gebakken had.

Op wielen verplaatste het gezelschap zich vervolgens naar de Inlaag 2005, waar de overblijfselen van bewoning uit de Romeinse tijd te zien zijn.

Een beetje fantasie is wel nodig om je een voorstelling te maken van de boerenbedoeninkjes die met palen zijn aangegeven onderaan de dijk: Een huis met een stalletje, een spiekertje en een omheind plekje voor de dieren. De mensen die er woonden waren wellicht niet onze directe voorouders want na pakweg het jaar 300 is het gebied overspoeld geweest. Maar het waren wel mensen zoals wij, die beesten hielden, een beetje land-

bouw bedreven, schaal- en schelpdieren aten en handel dreven met mensen verderop in Europa.

Door het schitterende weer was het moeilijk om weer te vertrekken van de dijk maar het slotakkoord was afgesproken bij Saartjes Theetuin, waar we een high tea genoten, waarbij de thee ook verwisseld kon worden voor iets sterkers.

Kortom: opnieuw een geslaagde donateursmiddag op een bijzondere plek in De Zak.

Meer weten? Een aardig boekje verhaalt over de opgravingen: *'Wonen op veen. Ellewoutsdijk in de Romeinse tijd'* van Paul van der Heijden en Maaike Sies.

Landt of strandt de Landing ergens?

Niet vaak was er al zoveel commotie over de bouw voordat een omgevingsvergunning (voorheen bouwvergunning) aangevraagd werd. De eigenaar van Camping Scheldeoord wil nabij het Strandje van Baarland op de landtong het strandpaviljoen, dat recent een vaste vergunning verwierf, vernieuwen en uitbreiden. Ook wil hij daar Zeeland Suites plaatsen, een soort buitendijkse accommodaties met hotelvoorziening, die 24/7 per week beschikbaar zijn voor verhuur.

Het lijkt een aantrekkelijk ondernemersidee, was het niet dat het groene puntje (voor de geboren Baarlanders bekend als 'het schorretje') en het strandje plotseling geheel in het teken van deze voorzieningen komen te staan. De BZZB uitte daar haar zorgen al eerder over. Enig wisselgeld zat al in het eerste ontwerp, dat via een ontwerptekening in de krant bekend werd. De eigenaar heeft de plannen nu al qua hoogte van het paviljoen aangepast (van 3 naar 2 verdiepingen) en is van 16 naar 14 dubbele hoteleenheden gewijzigd.

De huidige strandtent zorgt, naar zeggen van omwonenden, voor allerlei overlast. Men vreest voor meer. Belangenvereniging Bungalowpark Scheldeoord en een protestgroep van bezorgde Baarlanders laten goed van zich horen. Beiden hebben hun belangen en zorgen uitgebreid onder woorden gebracht en gedeeld in de omgeving. Het blijkt dat er heel veel weerstand tegen de plannen is.

De BZZB heeft bij het gemeenteraadssprekkuur een weergave gegeven van haar bemoeienis met strandpaviljoen De Landing tot nu toe. Zij wil de eventuele nieuwbouw in een breder kader plaatsen. Allereerst zijn wij hevig teleurgesteld dat het idee voor 'Plan Plevier' (What 's in a name?) plotseling afgeblazen is.

Wij zijn voorstander van een integrale gebiedsvisie waarin het belang voor verschillende partijen een doel is en een goede belangenafweging leidraad.

Bewoners Baarland, Bakendorp, bungalowpark Scheldeoord, bedrijven als camping Scheldeoord en Crop (die net weer de bouw van een bedrijfsgebouw vergund kreeg) kunnen samen het gebied waardevoller maken voor een ieder. En waarom zouden agrariërs daar op een of andere manier niet een rol in kunnen of willen spelen? Kortom jammer, dat intrekken van de vraag om een voorbereidingskrediet aan de gemeenteraad. Hopelijk komt

het voorstel sterker terug! Ten tweede heeft de BZZB in september een brief naar Provinciale Staten gestuurd. Wij vragen daar in het kader van de 'Beschermt de Kust' - acties om een Westerschelde zeearmvisie vast te stellen voordat er allerlei bouwsels op of buiten de dijk gaan verrijzen. De boorden van de Westerschelde, ons laatste levende estuarium, verdienen onze zorg en liefde. Zie voor letterlijke teksten: www.bzzb.nl/actueel

TOERISTEN IN HET LANDSCHAPSPARK

Het toeristisch concept in Borsele is verbonden aan energie. Energie wordt er vooral in gestopt door twee functionarissen: één onder de noemer Borsele op de Kaart en één onder de noemer van Landschapspark Borsele.

Het Borsele op de Kaart project loopt in 2019 af. Van het Landschapspark Borsele, voorheen Land van Borsele, is het de bedoeling dat het veel langer zal voortgaan en dat het tot een succes zal leiden. Het moet wel op eigen benen gaan staan als stichting Landschapspark Borsele met een eigen bestuur en een eigen werkplan.

Naar verwachting moet die stichting zichzelf financieel bedruipen. Maar natuurlijk zijn er subsidiepotjes en bijdragen van leden, met name de ondernemers. Dus wellicht toch ook een eigen functionaris en gemeentesteun.

De kenmerkendste daden tot nu toe? Het ontwikkelen van naam + slogan, logo, vlag, een jaarlijkse toeristische gids en een website. De deelnemers ontvangen een nieuwsbrief en ze trainen zich tot gastheer of ambassadeur voor het gebied. Tot onze vreugde onder deskundige leiding van I.V.N. die zeker een goed oog hebben voor natuur en landschap. Ook vreugdevol is dat de ZLTO kennis over en genot in het boerenland wil inbrengen als een toeristische beleving.

De BZZB voelt zich betrokken en houdt zich op de hoogte, maar wij zijn geen ondernemende partij in letterlijke zin. Wij voelen ons al bijna 30 jaar ambassadeur van de Zak van Zuid-Beveland. Dus support of samenwerking met Landschapspark Borsele is er voor zover dat bij onze doelstellingen en activiteiten past.

Enige tijd geleden organiseerde de gemeente en Landschapspark Borsele een raadsbijeenkomst waar informatie over het Borsels toerisme werd gegeven. Het werd een divers aanbod, waarbij in ieder geval de nieuwe voorzitter Marco Utermark van de Stichting Landschapspark Borsele in zijn toekomstvisie zich profileerde als een persoon die het helemaal zag

zitten om het allemaal samen te doen. Landschapspark Borsele geeft hem blijkbaar energie! De economische impact van toerisme werd toegelicht door Margot Tempelman van Kenniscentrum Kusttoerisme. Dat verhaal belooft goede tijden, maar het was nog wel gebaseerd op cijfers uit 2017. Duidelijk werd, dat het park vooral het dagtoerisme dient en dat daar nog wel wat aan valt te verbeteren is bekend.

De nieuwe voorzitter van de SGB poneerde een vergezicht dat hoge ogen moet gaan gooien als meer professioneel en eigentijdser spoorwegmuseum. Ook de eindpuntvoorziening van Hoedekenskerke werd door een architect en landschapsdeskundige niet van deze tijd bevonden. In een wandeling over het terrein en met beeldmateriaal werd duidelijk

gemaakt hoe het beter en een geheel kan worden. Ook een treinwagon, die bij wijze van spreken De Buffer inrijdt, kan voor meer spektakel zorgen. Kortom, het eindpunt moet op de schop en moderner. De jarenlange inspanningen van vrijwilligers moeten een professioneel verbonden uitstraling krijgen.

Het meest aansprekende en overtuigende deel was de presentatie over Stelleplas als recreatieve hotspot. De Heinkenszandse plas is door een initiatiefgroep van belanghebbenden en professionele begeleiders doorgelicht en vertaald tot een actieve en sportieve plek met wel 13 gebruiksmogelijkheden. De mountainbike route is het eerste al gerealiseerde product. Zie voor alle informatie: www.borsele.nl vergadering gemeenteraad 20-09-2018.

TWEE MEESTERS

In de vorige nieuwsbrief heeft u een omissie aangetroffen. Bij het verhaaltje over Koedurpe stond een illustratie van de slag bij Baarland in 1295. Daarbij is de bronvermelding erbij ingeschoten. Reden om op deze plaats eens wat dieper in te gaan op twee amateurhistorici van onschatbare waarde voor de Zak, die beide nog met een beetje moeite digitaal te raadplegen zijn.

Het gaat over twee schoolmeesters: Meester A. de Boo uit Kwadendamme en meester C. J. Christiaansen uit Oudelande. De eerste richtte in 1961 het tijdschriftje *Varia Zeelandiae* op, waarin het bedoeling was de resultaten van amateurvorsers in Zeeland samen te brengen. De Boo wist zich al

OMSTREEKS 1096 ONDERNAM I
EEN ZEKERE WOLFERT
VAN BORSELEN EEN
KRUISTOCHT NAAR
JERUZALEM.

snel gesteund door meester Christiaansen die ook nog eens aardig kon tekenen. Van hem is de illustratie van de vluchtende Vlamingen op de oevers van de Schelde. Het plaatje komt uit het Zeeuws jaartallenboek in prent, dat begin jaren tachtig werd uitgegeven als bundeling van de jaartallenprenten uit de *Varia Zeelandiae*. Het tijdschriftje werd na 21 jaargangen opgeheven omdat de bronnen van de medewerkers uitgeput raakten en omdat de verschillende overkanten

maar heel sporadisch meededen.

Om het goed te maken nog een illustratie uit het jaartallenboek.

GVVP - onthaasten en landschapsbewust rijgedrag

Op 6 december laat de minister weten het aantal verkeerslachtoffers terug te willen brengen tot nul. Een nobel streven met duidelijke maatregelen die de BZZB graag effectief benut ziet: betere handhaving, strengere straffen bij alcohol gebruik in het verkeer, knelpunten op gemeentelijke wegen en provinciale wegen oplossen. Met de aanleg van meer fietspaden, kan het Waterschap weer aan de slag in Borsele!

Kortgeleden werd de BZZB betrokken bij het voortgangsoverleg en tussentijdse evaluatie van het GVVP (Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan) uit 2014. Naast deskundigen van gemeente, waterschap en provincie waren het met name vertegenwoordigers van (vervoer)bedrijven, agrarische sector en wat landschapsbeschermers die aan tafel zaten.

Toelichting, gedane zaken en toekomst passeerden de revue. Er werd om concrete knelpunten gevraagd. Weggebruikers kunnen er vast wel noemen, elk op zijn eigen route. Het blijft immers altijd opletten in het verkeer, want niemand is de enige op de

weg! De weggebruikers zijn divers in zo'n landelijk gebied. De motivatie voor verplaatsen ook!

De BZZB heeft opnieuw van de gelegenheid gebruik gemaakt om te reageren. U vindt onze brief aan het college op onze site www.bzzb.nl/actueel.

Naast het onderschrijven van knelpunten en plannen brengen we twee meer algemene punten in. Wij blijven voorstander van de **landschapsbewuste verkeersvisie**. Dat is een landschapinsichting die door landschapselementen laat zien waar aandacht en zorgvuldigheid van de verkeersdeelnemer nodig is. Ze zijn vaak 'groen', snelheidsremmend, aandacht eisend, waarschuwend en werken als verkeersborden.

Onthaasten is voor ons het sleutelwoord. Het andere begrip waar we aandacht voor vragen is **landschapsbewust rijgedrag**. Hou je aan voorgeschreven snelheden en regels; eerbiedig voorschriften. Gedraag je als een heer of dame in het verkeer en geniet van de rit en de omgeving! Dat is duurzaam en gezond!

De winst van een paar minuten levert wegpiraten en stress. Steeds meer asfalt en snelheid bevorderende voorzieningen leidt tot racegedrag op de weg en tast het landschap aan. Geniet van je reis; rij rustig! De gemeente scheidt de voorwaarden en handhaaft. Het GVVP staat goed op de rails. Nu het gedrag van de weggebruiker bij-schaven!